

HFD 2018 ref. 12

Fråga om rätt till arbetslöshetsersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen när medlemsvillkoret uppfylls först under en pågående period av arbetslöshet.

7, 12, 15 och 15 a §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 2 mars 2018 följande dom (mål nr 1610-17).

Bakgrund

Arbetslöshetsförsäkringen består av en grundförsäkring och en inkomstbortfallsförsäkring och ersättning från försäkringen lämnas i form av dagpenning under en ersättningsperiod av som huvudregel längst 300 dagar. Bestämmelser om detta finns i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

För att ha rätt till dagpenning enligt grundförsäkringen krävs enligt 12 § att den sökande under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde har förvärvat arbetat i viss minsta omfattning (det s.k. arbetsvillkoret). Dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen utgår till den som dessutom varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader (det s.k. medlemsvillkoret) under förutsättning att arbetsvillkoret uppfyllts efter det senaste inträdet i arbetslöshetskassan.

Förutom vad som sägs om ramtid i 12 § finns i 15 a § en allmän definition av begreppet. Enligt den bestämmelsen avses med ramtid de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen.

K.O. var anställd per timme och vid varje löneutbetalning betalades även semesterersättning ut. Hon blev medlem i Akademikernas erkända arbetslöshetskassa den 1 november 2014. Den 28 september 2015 blev hon arbetslös och anmälde sig då hos Arbetsförmedlingen. Eftersom hon vid den tidpunkten inte uppfyllde medlemsvillkoret fick hon ersättning enligt grundförsäkringen. Dagpenningen bestämdes till 210 kr och ramtiden fastställdes till september 2014–augusti 2015.

Arbetslöshetskassan beviljade henne inkomstrelaterad ersättning fr.o.m. den 2 november 2015 eftersom hon då uppfyllde medlemsvillkoret. Ramtiden ändrades och fastställdes nu till november 2014–oktober 2015 och dagpenningen höjdes till 581 kr. Semesterersättningen beaktades inte när inkomstunderlaget för dagpenningen fastställdes.

K.O. överklagade till förvaltningsrätten och yrkade att även semesterersättningen skulle beaktas. Förvaltningsrätten gjorde dock samma bedömning som arbetslöshetskassan och avslog överklagandet.

Sedan K.O. överklagat förvaltningsrättens dom fastställde kammarrätten på nytt ramtiden till september 2014–augusti 2015 eftersom domstolen inte fann något stöd för att frångå definitionen av ramtid i 15 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring. Med utgångspunkt i hennes arbetsinkomster under denna tid bestämde kammarrätten dagpenningen till 607 kr. Inte heller kammarrätten ansåg att semesterersättningen skulle ingå i inkomstunderlaget för dagpenningen.

Yrkanden m.m.

K.O. yrkar att dagsförtjänsten ska beräknas till ett högre belopp och att den även ska baseras på semesterersättningen, med följd att dagpenningen blir högre.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäringen yrkar att K.O:s ramtid fastställs till november 2014–oktober 2015 och anför bl.a. följande. K.O. har under pågående ersättningsperiod uppfyllt medlemsvillkoret och då blivit berättigad till inkomstrelaterad ersättning under resten av perioden. I ett sådant fall ska en ny ramtid fastställas. Detta framgår indirekt av 15 § lagen om arbetslöshetsförsäkring eftersom det där anges att tid som använts för att uppfylla arbetsvillkoret för dagpenning i form av grundbelopp får räknas med på nytt för att uppfylla arbetsvillkoret för inkomstrelaterad ersättning. Inspektionen medger, med hänvisning till rättsfallet HFD 2017 ref. 47, K.O:s yrkande om att semesterersättningen ska beaktas när dagpenningen bestäms.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet gäller om en sökande har rätt till dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen när medlemsvillkoret uppfylls först under en pågående period av arbetslöshet.

Rättslig reglering m.m.

Av 7 § lagen om arbetslöshetsförsäkring framgår att ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret.

Arbetsvillkoret regleras i 12 § första stycket och innebär att en sökande under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde ska ha förvärvsarbetat i viss minsta omfattning. För att ha rätt till inkomstrelaterad ersättning ska den sökande enligt andra stycket ha uppfyllt arbetsvillkoret efter det senaste inträdet i arbetslöshetskassan.

Även 15 a § första stycket innehåller en bestämmelse om vad som avses med ramtid. Här definieras ramtiden som de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Denna bestämmelse infördes 2009 och syftet var att förtydliga lagens struktur och uppbyggnad samt att tydliggöra ett för arbetslöshetsförsäkringen centralt begrepp (prop. 2008/09:127 s. 22 f.).

Förvärvsarbete som använts för att uppfylla villkoret för dagpenning i form av grundbelopp får enligt 15 § senare räknas med för att uppfylla villkoret för den inkomstrelaterade ersättningen, om arbetet utförts efter det senaste inträdet i kassan.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Av bestämmelserna i 7 och 12 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring följer att en förutsättning för att en sökande ska ha rätt till inkomstrelaterad ersättning är att denne under en och samma tolvmånadersperiod har varit medlem i en arbetslöshetskassa och förvärvsarbetat i viss minsta omfattning. Den period under vilken förvärvsarbete ska ha utförts – ramtiden – utgörs enligt 12 § av de tolv månader som omedelbart föregått arbetslöshetens inträde.

Prövningen enligt 12 § lagen om arbetslöshetsförsäkring av en sökandes rätt till dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen görs således vid arbetslöshetens inträde. Något stöd för att göra en ytterligare prövning vid en senare tidpunkt under en pågående period av arbetslöshet ges inte. Bestämmelsen i 15 a § första stycket innehåller en allmän definition av ramtid. Även om begreppet ramtid här har getts en något annorlunda utformning än i 12 § leder en tillämpning av bestämmelsen inte till något annat resultat.

I 15 § lagen om arbetslöshetsförsäkring föreskrivs visserligen att förvärvsarbete som använts för att uppfylla ett arbetsvillkor enligt grundförsäkringen får räknas med för att uppfylla villkoret för den inkomstrelaterade ersättningen, om arbetet utförts efter det senaste inträdet i kassan. I bestämmelsen regleras endast vilka perioder av förvärvsarbete som får räknas med för att uppfylla villkoret för inkomstrelaterad ersättning. Det föreskrivs emellertid inte något avsteg från regleringen av vid vilken tidpunkt prövningen ska ske. Bestämmelsens tillämpningsområde är således begränsat till fall av ny arbetslöshet inom ramen för en och samma ersättningsperiod.

När K.O. den 28 september 2015 blev arbetslös hade hon ännu inte varit medlem i en arbetslöshetskassa under tolv månader och hon är därmed inte berättigad till inkomstrelaterad ersättning under den period av arbetslöshet som inleddes då.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har med hänvisning till Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2017 ref. 47 medgett att semesterersättningen ska beaktas vid beräkningen av inkomstunderlaget. Eftersom K.O. inte har rätt till inkomstrelaterad ersättning under den aktuella perioden av arbetslöshet saknas anledning att pröva frågan.

Det är bara K.O. som har överklagat arbetslöshetskassans beslut att bevilja henne inkomstrelaterad ersättning och fastställa dagpenningen till 581 kr och Högsta förvaltningsdomstolen är därmed förhindrad att göra annan ändring än att upphäva kammarrättens dom och fastställa det slut som förvaltningsrättens dom innehåller.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut som förvaltningsrättens dom innehåller.

I avgörandet deltog justitieråden *Melin*, *Classon* och *Rosén Andersson*. Föredragande var justitiesekreteraren Sara Asplund.

Justitierådet *Knutsson* var av skiljaktig mening beträffande motiveringen och anförde:

K.O. har under en pågående period av arbetslöshet uppfyllt medlemsvillkoret och frågan är om hon från den tidpunkten har rätt till dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen.

Av bestämmelserna i 7 och 12 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring följer att en förutsättning för att en sökande ska ha rätt till inkomstrelaterad ersättning är att denne under en och samma tolv månadersperiod har varit medlem i en arbetslöshetskassa och förvärvat arbetat i viss minsta omfattning. Den period som avses ska vidare infalla omedelbart före arbetslöshetens inträde.

Prövningen enligt 12 § av en sökandes rätt till inkomstrelaterad ersättning görs således vid arbetslöshetens inträde. Något stöd för att göra en förnyad prövning vid en senare tidpunkt under en pågående period av arbetslöshet ges inte.

När K.O. den 28 september 2015 blev arbetslös hade hon ännu inte varit medlem i en arbetslöshetskassa under tolv månader. Hon är därmed inte berättigad till inkomstrelaterad ersättning under den period av arbetslöshet som inleddes då.

Eftersom K.O. inte har rätt till inkomstrelaterad ersättning saknas anledning att gå in på frågan om semesterersättningen är en sådan inkomst som ska beaktas när dagpenningen bestäms.

Det är bara K.O. som har överklagat arbetslöshetskassans beslut att bevilja henne inkomstrelaterad ersättning och fastställa dagpenningen till 581 kr och Högsta förvaltningsdomstolen är därmed förhindrad att göra annan ändring än att upphäva kammarrättens dom och fastställa det slut som förvaltningsrättens dom innehåller.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2016-02-10, Nilsson):

Vad K.O. anfört och vad som i övrigt framkommit föranleder ingen annan bedömning än den kassan gjort. Överklagandet ska därför avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2017-02-28, Lindblom, Eke och Leander):

K.O. har gjort gällande att ramtiden ska läggas ut från det datum då hon anmälde sig som arbetslös hos Arbetsförmedlingen, den 28 september 2015. I arbetslöshetskassans beslut har ramtiden lagts ut från och med oktober 2015, dvs. månaden före det datum då K.O. hade varit medlem i kassan tolv månader och därmed uppfyllde medlemsvillkoret.

Begreppet ramtid definieras i 15 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring som de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Begreppet ramtid används även, förutom i vissa bestämmelser som inte är tillämpliga i målet, för tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde (se 12 § lagen om arbetslöshetsförsäkring). Det finns ingen bestämmelse i lagen om arbetslöshetsförsäkring som anger att ramtiden i ett fall som det förevarande ska vara de tolv månader som föregår den dag då medlemsvillkoret uppfylls. Det som anges i prop. 1996/97:107 s. 117 f. om ”ny ramtid” skulle kunna uppfattas som att en ny ramtid ska läggas ut från tidpunkten för medlemsvillkorets uppfyllande om den sökande är arbetslös när medlemsvillkoret uppfylls. En sådan tolkning är dock inte förenlig med lagtexten och kan därför inte medföra att ramtiden för beräkningen av K.O:s inkomstrelaterade ersättning ska bestämmas på annat sätt än i enlighet med definitionen i 15 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring. Eftersom den månad, september 2015, då K.O. anmälde sig som arbetslös inte innehåller förvärvsarbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarspåbudsplikt i sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor, ska ramtiden fastställas till september 2014–augusti 2015.

Semesterersättning som del av inkomstunderlaget

[text här utelämnad]

I tidigare domstolspraxis har ansetts att semesterersättning hänförlig till semesterdagar som tjänats in under pågående anställningstid inte ska tas med vid beräkningen av dagsförtjänst (se FÖD 1989:37). Det framgår inte av nu gällande regler att den ordningen har ändrats, och en sådan avsikt framgår inte heller av förarbetena. Kammarrätten finner därför att det var riktigt av arbetslöshetskassan att inte ta med KO:s semesterersättning i inkomstunderlaget för beräkningen av hennes ersättning.

Beräkning av K.O:s dagpenning

[text här utelämnad]

K.O:s överklagande ska därmed bifallas delvis på så sätt att hennes dagpenning från och med den 2 november 2015 ska bestämmas till 607 kr. Överklagandet ska avslås i övrigt. – Kammarrätten bifaller överklagandet delvis och bestämmer K.O:s dagpenning från och med den 2 november 2015 till 607 kr. Överklagandet avslås i övrigt.